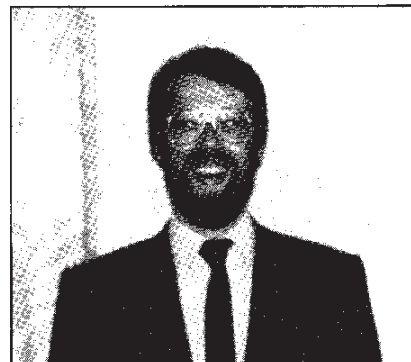

VIER ARMEN EN DRIE DRAAITAFELS UIT DE HOGERE PRIJSKLASSE

Door Henk Schenk

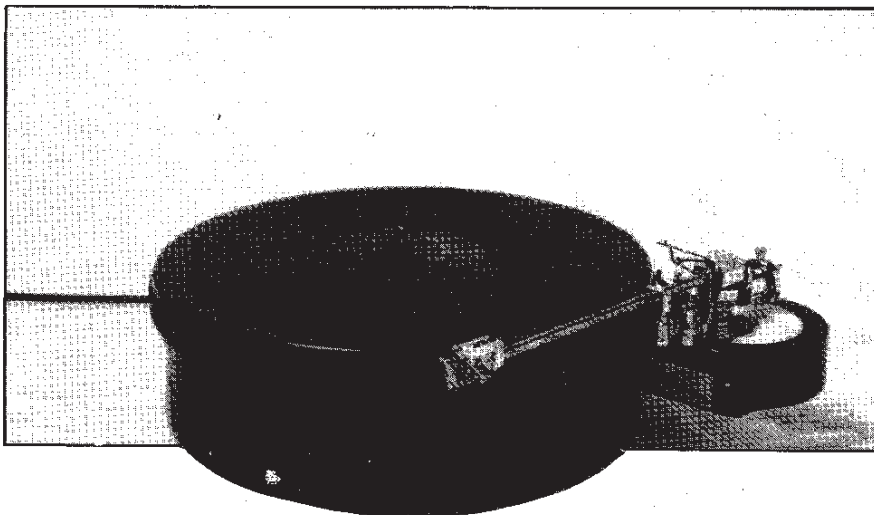
In Europa worden op het gebied van analoge weergave apparatuur steeds verdergaande innovaties aangedragen. Met name Engeland is de bakermat van veel specialistische draaitafels en armen. Vele produkten zijn zowel in het gebruik als in de prijs-prestatie verhouding speciaal te noemen. In deze test van High-end platenspelers zijn dan ook vier van de zeven produkten uit Engeland afkomstig. Verder is er een loopwerk uit Frankrijk, een pick-up arm van eigen bodem en een uit de Verenigde Staten.

DAIS

Dit Engelse loopwerk heeft iets weg van een oud kookstel met zijn ronde vorm en de zwart geëmailleerde afwerking. Het enige afwijkende van deze vorm is de arm-montage plaat rechts van het draaiplateau. Deze plaat is stevig verankerd in het chassis onder het plateau en laat zich gemakkelijk afnemen voor de montage van een arm.

Met enige fantasie zou je deze uitstulping als een podium kunnen beschouwen hetgeen een directe vertaling van de naam is. De verdere uitvoering van de draaitafel doet sober aan met alleen nog een aan/uit schakelaar en een groene LED. Het geheel is vrij zwaar uitgevoerd en de afwerking is van hoog niveau. Dit wil bij Engelse produkten wel eens anders zijn.

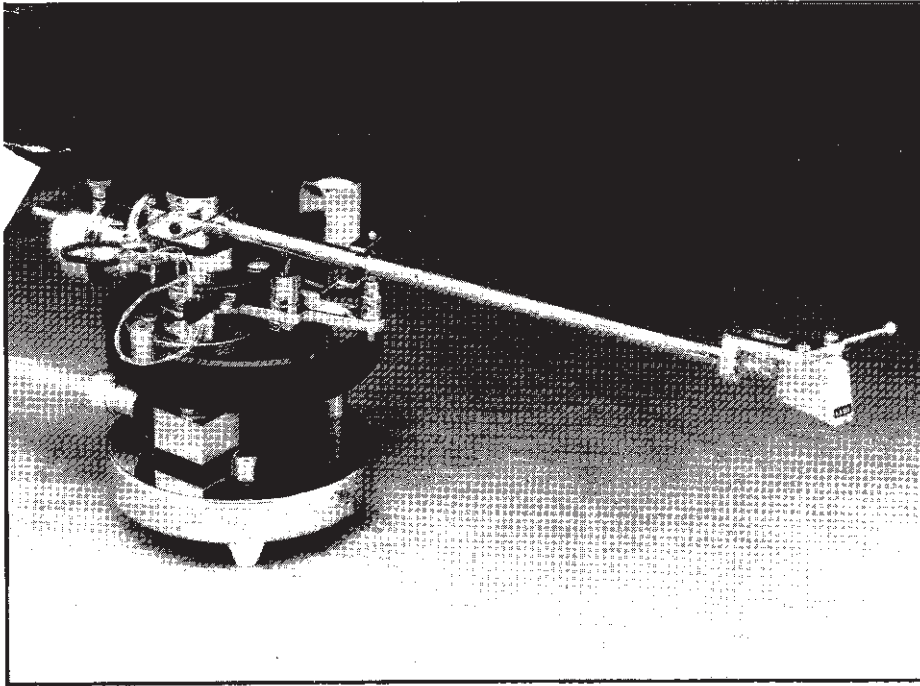

DE PLUTO 4C PICK-UP ARM

Deze arm, van Nederlandse bodem wordt door een hobbyist in kleine aantallen met de hand vervaardigd. Met name de afwerking is een staaltje vakmanschap in optima forma. De zorg voor het detail maakt deze arm een lust voor het oog, en het werken ermee tot een plezier. De prijs van de arm is gezien deze aspecten dan ook volledig te rechtvaardigen. Het type 4c is samen met de opnieuw uitgebrachte 2a in Nederland op aanvraag verkrijgbaar, waar er voor de 2a een houten armhuis is toegepast, is er voor de 4c een buis van titanium gebruikt.

Konstruktie van de Pluto 4c

De titanium buis is opgebouwd uit twee delen van een iets verschillende diameter. Het voorste slankere deel wordt in het dikkere deel geschroefd, dat zelf weer in het lager steekt. Er is gekozen voor een tweedelige konstruktie om een gunstige massa-verdeling te krijgen en omdat er geen gebruik is gemaakt van fabrieksmatig getrokken titanium buizen. Daarentegen wordt de

arm vervaardigd uit massieve blokken titanium, waaruit de buisvorm worden gedraaid. In het centrum van de buis wordt dan een gat geboord voor de doorvoer van de bedrading. Aan de binnenzijde is een zeer speciaal reliëf aangebracht om de energie-absorptie te verbeteren en te voorkomen dat er reflecties naar het element worden terug gestuurd. De specifieke details van dit proces zijn het geheim van de smid en worden dan ook nergens uit de doeken gedaan. Verder wordt het titanium, dat een edelmetaal is en dus niet makkelijk reageert met andere stoffen, alleen gepolijst en beslist niet geanodiseerd. Het anodiseren van metalen heeft volgens deze ontwerper geen gunstig, maar eerder een ongunstig effect op de geluidskwaliteit.

Het eenpuntslager

Evenals bij de Omega wordt bij de Pluto een éénpuntslager toegepast. En óók wordt het eenpuntslager gestabiliseerd door twee steunpunten rond de lagerepen. Hier is echter naast de ondersteuning ook een demping voorzien m.b.v. silikonen vloeistof. Het lagerhuis hangt aan de onderkant in een silikonenbadje waarin zich twee typen olie bevinden. De basis-olie heeft een gemiddelde viscositeit, daarboven drijft een olie met een relatief hoge viscositeit. Bij het lagerhuis zien we ook het hangende gewichtje dat de dwarsdrukkracht compenseert. Het draadje waaraan het gewichtje hangt moet op een lange as aan de linkerzijde van de arm worden ingesteld. Het instelbereik is door de lengte van deze as zeer ruim, maar omdat het asje vrij dun is kon hier enige resonantie worden gekonstateerd. Dit is echter ver van het element verwijderd zodat het effect van de resonantie op de weergave gering blijft.

Het gebruik van de Pluto

De montage van deze arm is vrij gekompliceerd en zal in veel gevallen door de fabrikant zelf worden uitgevoerd. Dit was ook bij ons exemplaar het geval en de instelling was uiterst nauwkeurig gebeurd. Eenmaal opgesteld valt er echter vlot mee te werken en van verloop van de instelling is geen sprake. De lift werkt goed en er is ook een vingerlift aanwezig. Het enige waar in combinatie met de Dais draaitafel op gelet moet worden is de dwarskracht compensatie. Door de grote diameter van het plateau heeft het gewichtje van de compensatie de neiging tegen de buitenrand van dit plateau aan te stoten. Zorgvuldig plaatsen van het armpje waarover dit gewichtje loopt heft dit probleem definitief op. De massa van de arm valt het best te combineren met middelmatig tot laag-kompliante elementen.

Dais/Pluto

Bij deze combinatie komt de kleuring van de Dais veel minder naar voren. Het laag is nog wel iets aan de dikke kant maar goed gedefiniëerd zodat een aangenaam geluid ontstaat. Bij de luistersessie werd het geluid van de Pluto arm hoog gewaardeerd. Dynamisch, ruimtelijk en kwa definitie wordt een zeer hoog niveau gehaald. Met name de ruimtelijkheid kreeg meermalen een goede aantekening waarbij werd opgemerkt dat het geluid mooi los van de speakers komt. Alleen over de stabiliteit en de snelheid van impulsen werden wat kritische opmerkingen gemaakt. Opvallend goed daarentegen is de weergave in het hoog. Hoewel de één iets waarnam wat hij omschreef als "een piekje in het hoog" waren anderen uiterst te spreken over het hoog. Het schone en extra gedetailleerde geluid is hier beter dan wat bij de andere armen wordt waargenomen. Hierbij herken ik duidelijk facetten die ik terugvind bij het gebruik van zilverkabels (de kabel van de Pluto en de armbedrading zijn van zilver!). Het resulteert in een zeer schone weergave van impulsen in het hoog en dat is misschien een verklaring voor de opmer-

Met name de rust en de ruimte in het geluidsbeeld waren hierbij de sterke punten. Direct hierna kwam de Dais met de Pluto arm. Dit duo scoorde hoog in de subtiliteit van de hogetonenweergave en de aangename, zij het wat warme, klankbalans. Verbazend was het dat de SME arm, voor ongeveer een vierde kwa prijs vergeleken met de beide andere armen, het niet echt af liet weten. Het rustige, brede geluidsfront was zeker muzikaal te noemen. Wel moet de arm iets inleveren in precisie en detail bij complexere muziekpassages. Niettemin heeft de SME arm uitstekende prijs/prestatie verhouding. Als hekkesluiter van de test werden de Systemdek en de MMT-arm ingebracht. Van de MMT kan worden gezegd, dat het een waardige concurrent van de SME-arm is. Het totaalbeeld van deze arm is wellicht nog gunstiger door wat strakkere laag en de meer universele opzet. Deze arm kan op veel draaitafels gemonteerd worden en werkt met een standaard head-shell. Het Dunlop Systemdek loopwerk lijkt in veel opzichten op de Dais. Dat de II S kwalitatief daarvoor nauwelijks onderdoet is dan geen verrassing meer. Wel is het prijsverschil een verrassing, hetgeen in het voordeel uitvalt voor de Systemdek.

Konklusie

De genoemde draaitafels maken alle een zeer goede weergave van de analoge plaat mogelijk. Dat hierin nog steeds verbeteringen mogelijk zijn, pleit voor verder gaande research op dit gebied. Subtiele verschillen blijven echter voorkeur mogelijk maken. Als men bijvoorbeeld geen aversie heeft tegen de omvang en het gewicht van de Tallec is dit een zeer goede keus. Als de omvang wel een bezwaar is en als er onder akoestisch moeilijke omstandigheden moet worden gewerkt is de Dais wellicht te prefereren. In dat geval is men iets minder flexibel in de keuze van een arm.

Puur afgaand op de luisterervaringen kwam de Tallec/Omega combinatie er als beste uit.

Dais (M. van Moerbeke)	f 3.900,-
Omega Point (M. van Moerbeke)	f 3.895,-
Pluto 4c (A. Heres)	
met standaard zilver kabel	f 3.495,-
met dikke zilver kabel zoals getest	f 3.895,-
SME 3012 R (Latham)	f 1.195,-
Le Tallec Stad S (Dimex)	f 3.500,-
Systemdek II S	f 1.550,-
Sumiko Premier MMT (Sound Guided)	f 1.200,-
Goldmund mat	f 350,-
Goldmund klem (beide Sound Guided)	f 250,-

Noot

Van Tallec-importeur Dimex vernamen wij dat het euvel van de loskomende verzonden motoren reeds door hem aan de fabrikant gemeld was. De fabrikant schijnt dit probleem inmiddels onder controle te hebben.